

Måndagen den 28 maj 1962 kl. 17.30

Varför vi håller på syndikalismen

Sven Jerstedt på besök hos Älvdalens syndikalister.

Jerstedt:

Drygt 18.000 medlemmar har sin fackliga hemvist i SAC, Sveriges Arbetares Centralorganisation, den syndikalistiska fackliga rörelsens huvudorganisation. Det är ju inte mycket om man jämför med LOs 1.500.000. I medlemmar räknat är det ju en elefant mot en mygga och det mest anmärkningsvärda är väl att den syndikalistiska rörelsen fortfarande lever trots LOs oerhörda övervikt. Och varför skulle inte SAC göra det? Om det nu finns löntagare som anser att de har sympatier för den syndikalistiska rörelsen framför den reformistiska fackföreningens rörelsen så bör dom, tycker jag, få tillfälle att pröva också den formen av fackligt medlemskap. I den hårda konkurrens som finns på det fackliga organisationsfältet blir det väl så småningom så att det är resultatet av medlemskapet, vad man får ut av sin anslutning, som avgör den ena eller den andra organisationens utvecklingsmöjligheter. Trots att LO har nära hundra gånger så många medlemmar som SAC så finns det en plats där SAC har nästan lika många medlemmar som LO och det är i Älvdalen i Dalarna. Där väger det, som sagt, ganska jämnt mellan syndikalister och LO-anslutna och just därför har jag tyckt att det kan vara motiverat att på den platsen ställa frågan som går igen i programrubriken, varför håller man på syndikalismen. Innan jag presenterar det svar jag fick i Älvdalen på den frågeställningen så bör jag kanske säga några ord om vad som skiljer syndikalisterna från andra i facklig verksamhet. Organisationsmässigt är den syndikalistiska rörelsen uppbyggd på dom lokala samorganisationerna en motsvarighet till fackföreningarna på LO-sidan men delvis annorlunda. Lokala samorganisationer som förkortas LS är uppbyggt efter industriförbundsprincipen, alla löntagare på en ort kan tillhöra oavsett yrke och arbetsuppgifter. På LO-sidan har man de fackliga organisationerna indelade i yrkeskategorier, så är det inte hos LS. Inom den reformistiska fackföreningsrörelsen bygger man upp sitt lönesystem efter riksomfattande avtal. Syndikalisterna är ursprungligen motståndare till avtal över huvud taget, men accepterar dom nu, dock inte i form av riksavtal. Dom vill ha det så att den enskilda medlemmen direkt skall kunna påverka sin lönesättning. Dom motsätter, som dom säger, varje form av centraliserat inflytande. Dom vill ha en

på mera direkta aktioner grundad facklig verksamhet. Skogsarbetarna i Älvdalen dom är ju i hög grad anslutna till LS; dvs dom är syndikalister och det är väl därför naturligt att jag börjar med frågor bland dom. I en skogsarbetarkoja så träffar jag några älvdalingar som får frågan: varför de var syndikalister, så svarar dom så här.

Anonym:

Ja, man måste ju vara organiserad och då anser jag att LS är den enda organisation som är lämplig för en skogsarbetare, genom att vi där har beslutanderätten.

Jerstedt:

Ni själva avgör menar ni, värdet av ert arbete. På vad sätt har ni inflytande på det?

Anonym:

Ja, som meningen är så skulle det ju vara prissättningskommittéer och som skulle värdesätta arbetet till skillnad mot skogsarbetarförbundet där det är högsta ledningen som bestämmer.

Jerstedt:

Då måste jag fråga en annan av er här. Tjänar ni mera då än vad dom gör på skogsarbetarsidan och tillhör skogsarbetareförbundet, vad säger du?

Anonym:

Nej, det gör vi ju inte. Numera är det ju egentligen avtalen som gäller, det är ju skogs- och flottningsavtal som är dominerande men vi har ju våran åsikt ändå att det inte skulle vara på det viset utan att det skulle vara vi själva som fick bestämma.

Jerstedt:

Om man nu skall fråga direkt så här, tycker ni att ni har ett bra avtal eller ett dåligt avtal?

Anonym:

Det är dåligt.

Jerstedt:

Men varför försöker ni inte att få det bättre ?

Anonym:

Ja, det går väl inte.

Jerstedt:

Inte? Vilken är det som hindrar er?

Anonym:

Man såg ju hur det gick med det här skogs- och flottningsavtalet. Det blev ju ett fiasko tyckte jag.

Jerstedt:

Ni säger att ni tillämpar i stort sett samma avtal som gäller för alla andra skogsarbetare. Ni tillgriper inte strejken som medel för

att driva upp priserna högre. Men ändå så tycker ni att ni skall tillhöra den syndikalistiska organisationen. Men det är ju inte någonting som skiljer er i det praktiska utförandet, eller vad säger du?

Anonym:

Ja, det skulle det väl göra. Om man nu ser på den här uppgörelsen som blev, det var ju utskickat till omröstning bland medlemmarna, majoriteten yrkade ju för konflikt. Hade det varit en syndikalistisk organisation hade det absolut blivit en konflikt och då hade vi kanske kunnat tillkämpa oss bättre villkor.

Jerstedt:

Men syndikalisterna som var med och förhandlade hade väl kunnat för sin del gå i strejk.

Anonym:

Nja, det hade nog blivit ganska så svårt. Man vet ju inte hur reformisterna hade gjort därvidlag.

Jerstedt:

Hade ni fått kämpa emot dem?

Anonym:

Ja, absolut.

Jerstedt:

Jag har en känsla av att det är så att speciellt här i Älvdalen men också på andra platser att man en gång är syndikalist så är man sedan syndikalist livet ut. Det är inte bara en facklig medlemskap utan det är också en idé?

Anonym:

Ja, det är ju ideologien, åtminstone för min del.

Jerstedt:

Men om man ser att man inte kan utveckla den vidare utan att man stöter på patrull här och var, skall man inte söka sig fram på andra vägar då?

Anonym:

Man ger sig inte ändå. Jag har aldrig varit för avtal, jag tror att inom skogen så skulle det resoneras från fall till fall varje avverkning.

Jerstedt:

Det är så olika betingelser menar du?

Anonym:

Ja, det är så. Vi har sett nu i flera år. Avtalen har ju ökat med vissa procent. Efter femton år så står vi på samma ställe och stampar. Skogen blir finare och finare, landskapen bättre och bättre ju mera avtalen ökar, därför så skulle den där aktionen tillämpas. Om det blev konflikt så tror jag ingen egentligen skulle bli strejkbrytare,

vilket läger den än tillhörde.

Jerstedt:

Men nog har väl förhållandena för skogsarbetarna förbättrats genom åren?

Anonym:

Ja det har dom väl på alla håll, men jag tror att det har skett minst inom skogsarbetarkåren.

Jerstedt:

Syndikalisterna i Älvdalen är inte bara begränsade till att dom finns i skogen. Dom finns också vid stora kraftverksbygget strax nedanför Trängslet dvs Åsens kraftverksbygge. Där går dom in i de olika yrkeskategorierna, jag har träffat en gjutare och det är en järnarbetare, dom finns litet varstans. Jag vet inte hur många gjutare det är, men det är väl inte så vanligt att gjutarna tillhör SAC, dom tillhör väl i flesta fall LO?

Anonym:

Ja, här inom Åsens kraftverksbygge är huvudparten inom SAC.

Jerstedt:

Vad beror det på?

Anonym:

De flesta av oss har väl kommit från skogen tidigare, så att vi har kommit att gå över till byggnadsbranschen genom kraftverksbygget som har varit i Trängslet.

Jerstedt:

Det betyder väl, förmodar jag, att ni har samma villkor som dom övriga.

Anonym:

Javisst vi har precis samma möjligheter till ackordsförtjänster och annat. Vi gör upp arbetspriserna, lönerna i lag. Vi har s k prima-ackord som vi gör upp från detalj till detalj. Så det är bara grundtimpenningen som görs upp med ledning av riksavtalet. Ackordena görs upp på platsen här.

Jerstedt:

Det kanske kan bli så att ackorden görs upp i ett lag där det finns både SAC:are och LO:are.

Anonym:

Ja, i mitt lag är vi från båda parterna, två tredjedelar från SAC och en tredjedel från LO, det går lika bra för det.

Jerstedt:

Det inverkar inte någonting så att ni får mera därför att ni är två tredjedelar från SAC:are?

Anonym:

Nej det har ingen inverkan på det viset utan det blir likaförtjänst.

Jerstedt:

Hur är det med järnarbetarna? Varför blev du medlem i SAC?

Anonym:

Det har jag varit sedan så många år tillbaka. Redan före kriget jobbade jag på kraftverk och det har jag fortsatt med och man tänker ju tillbaka på mycket hur de har uppfört sig mot oss.

Jerstedt:

Är det en allmän radikal inställning som har gjort det?

Anonym:

Ja, jag vill känna mig fri. Dom skall inte diktera mina åsikter här på platsen.

Jerstedt:

Du tycker att du vill ha din egen uppfattning.

Anonym:

Just det ja. Det tror jag är många med mig.

Jerstedt:

Men vill dom tvinga in dig i Byggnads?

Anonym:

Dom har försökt många gånger.

Jerstedt:

Vad säger du då?

Anonym:

Ja, jag behöver inte säga någonting i det fallet, det förstår dom nog att det är tji, det skall i varje fall vara ärlighet inom en organisation, det är min syn på saken.

Jerstedt:

Tycker du att det finns mer av det inom SAC?

Anonym:

Ja det finns det.

Jerstedt:

Har du tillhört den andra sidan någon gång?

Anonym:

Ja, för länge sedan.

Jerstedt:

230 av arbetarna vid kraftverket tillhör Byggnadsarbetarförbundets avdelning medan SAC har 90 medlemmar, alltså ungefär en tredjedel. Ordförande i LO-avdelningen är Egnar Egnersson och han vill inte dölja att det är litet stridigt ibland.

Egnersson:

Det är alldeles givet att det skapar besvärliga situationer, framför allt för den enskilde medlemmen, personer som tillhör styrelsen och som man förutsätter är upplysta i de fackliga frågorna där blir det aldrig några irritationer men på arbetsfältet eller ute i matkur och där jobbarna samlas där kan det ofta uppstå många personliga obehagligheter och diskussioner. Diskussionerna rör sig ofta på osakliga plan där ingendera parten känner till det rätta förhållande

Jerstedt:

Nehej, men eftersom dom här är en mindre del, trängs dom undan mer och mer och blir en allt mindre och mindre del?

Egnersson:

Att det sker en minskning är nog en sak som man inte kommer ifrån, men inom den här avdelningens verksamhetsområde så har dom väl i stort sett hållit ställningen under byggnadstiden på dom här två arbetsplatserna.

Jerstedt:

SAC:arna säger själva att dom vill vara medlemmar därför att känna större frihet än vad man känner inom ett LO-anslutet förbund?

Egnersson:

Det där måste ju vara totalt fel eftersom om man känner stadgarna och bestämmelserna för den reformistiska fackföreningsrörelsen så finns det ingenting där som kan resoneras mot en frihet varje medlem har rätt att gå på ett avdelningsmöte och där taga upp de frågor han önskar och driva frågorna vidare till förbundsplanet om han önskar.

Jerstedt:

Vad svarar Folke Brandt som har hand om själva medlemstillförelsen och kan notera den att man får in avgifterna och allt det där? Här säger man från SAC-håll att dom blir utsatta för påtryckningar genom att dom bör gå över till LO-sidan, använder ni er utav kraftiga metoder för att förmå dom att ändra sig.

Brandt:

Det vill jag inte påstå att vi i något fall har gjort. Det är klart att vi i matkurarna och när man kan så måste man ju försöka påverka dem att dom går över till oss. Vi har ju där bara att visa på dom förmåner dom kan få genom anslutning till Byggnadsarbetarförbundet visavi SAC. Dom ser nog inte riktigt objektivt på vad dom får för pengarna hos oss och vad dom får i sitt medlemskap i SAC.

Jerstedt:

Men om dom nu envisas att ändå stå kvar i SAC och underkasta sig de allmänna regler som gäller i umgänget på en sådan här arbetsplats vad har ni då emot att dom tillhör SAC.

Brandt:

Det är väl ändå så att medlemskapet i SAC det har jag ju alltid haft svårt att förstå, jag har ju ändå varit häruppe i elva år i stort sett och jag har ännu till dags dato inte i diskussion i matkurarna kunnat förmå dom förklara varför dom är SAC:are, för det tror jag inte dom är medvetna om själva, utan min uppfattning därvidlag är att det är mera ett portmonnätänkande från deras sida. Dom stirrar sig alltid blinda på vad dom skall betala ut.

Jerstedt:

Ja, ombudsman Hesselbäck, kan man säga att det är någon skillnad i att var medlem i en LO-organisation eller SAC-organisation när det gäller den personliga rörelsefriheten dom talar om?

Hesselbäck:

Nej det tycker jag inte. Dom har ju en idé om att deras egna medlemmar ute på arbetsplatserna skall ha så stor personlig frihet som möjligt att göra upp sina egna arbetsvillkor och löner och vill säga att vi centraldirigerar uppgörelserna. Nu är det ju så att på en arbetsplats av den här typen så förekommer ju ackordsuppgörelserna som fria ackordsuppgörelser. Det är ju en mycket liten procent som är bundna vid prislistor som tillhör kollektivavtalet.

Jerstedt:

Ja, frågan står fortfarande obesvarad, vad beror det på att syndikalismen är så stark just i de här trakterna och att man vid det här anläggningsbygget har fler syndikalister än något annat?

Hesselbäck:

Att dom fortfarande finns kvar, det tror jag tyder på en viss konservatism. Dom hör liksom ihop med mentaliteten här i bygderna. Man har stått i organisationen som skogsarbetare tidigare, man har haft flera avdelningar, man har haft svårt att tänka sig något annat. Man vill ha denna frihet som man tror på men som bara är en föreställning som saknar verklig anknytning. Jag tror att samtidigt vill dom ha ett forum där dom vill uttrycka sitt missnöje utan att behöva gå in och taga ansvar för någonting som är bättre.

Jerstedt:

Ombudsman Emil Tallberg, här talar man ju om att det är närmast LO-organisationerna som åstadkommer resultaten och ni som bara kopplar på, bedriver inte LS och SAC någon egentlig egen facklig verksamhet?

Tallberg:

Jo, det gör vi. 1933 så startade lokala samorganisationerna s k prissättning inom skogen. Då fanns det ju inga starka reformistisk organisationer utan vi samlades på höstarna i LS-organisationerna. Vi utsåg kommittéer som gick ut och prissatte varje arbetsplats. Vi lämnade in priserna till arbetsplatserna och begärde förhandling och det gick ju bra och undan för undan så kunde vi ju höja lönerna av skogsarbetsgivarna. Sedan så kom ju Skogs- och Flottningsarbetarförbundets avtal och i många fall så visade det sig att det blev lönesänkning på en hel del arbetspriser mot dom priserna som vi hade uppnått med vår prissättningsverksamhet inom skogen.

Jerstedt:

Du talar mycket om skogens folk som ju är ett rörligt släkte, men de som nu är anställda på fasta arbetsplatser t ex vid anläggningsarbetet här vid Åsen där är det väl ändå så att det är LO-organisationen som dikterar villkoren.

Tallberg:

Det är heller inte alldeles riktigt för det är ju så att dom har utsett lagbasar och det är väl lagbasar som i de flesta fallen gör upp ackordspriserna.

Jerstedt:

Men dom där lagbasarna kan dom göra upp priser för ackord som är olika beroende på vilken organisation som dom tillhör?

Tallberg:

Ja det kan dom och kan dom inte göra upp så har dom möjligheter liksom arbetstagarna inom skogsbruket och begära förhandlingshjälp av sin egen ombudsman.

Jerstedt:

Jag har i det här programmet hela tiden sökt efter att finna vad som är själva orsaken till att så många speciellt här i Älvdalen fortfarande ansluter sig till syndikalismens idé och jag har fått många svävande svar. Den sista frågan jag skall ställa i samma ämne skall jag rikta till ordförande i Älvdalens LS, Axel Engman, vad är det som gör att du själv är syndikalist och engagerar dig i den rörelsen?

Engman:

Jag anser ju att man bör vara neutral. Man skall inte låta sig påve av någon och man skall heller inte påverka någon annan utan man ska kunna taga ställning till saker från en rent neutral synpunkt.

Jerstedt:

Det sammanhållandet kittet och det som bildar organisationen, vad skall det då vara? Alla kan ju inte gå omkring och bära på egna uppfattningar i frågor som är väsentliga och som berör gruppen.

Engman:

Då är det ju kompromissen mellan de olika parterna som skall vara utslagsgivande. Varje människa skall kunna ha en åsikt om saker och ting men också kunna samarbeta och samverka till en fristående ställning.

/BL